



### آیین معنوی «دالایی‌لما» یکی از شاخه‌های اصلی بودیسم است

هنگامی که آئین بودیسم از هندوستان خارج شد، به دو شاخه «مهایانه» و «هینیانه» منقسم شد؛ شاخه «مهایانه» هنگامی که به سرزمین تبت وارد شد، تغییر نام داد و با عنوان لاما شهرت پیدا کرد.

هنگامی که آئین بودیسم از هندوستان خارج شد، به دو شاخه &#171;مهایانه» و &#171;هینیانه» منقسم شد؛ شاخه &#171;مهایانه» هنگامی که به سرزمین تبت وارد شد، تغییر نام داد و با عنوان لاما شهرت پیدا کرد.

به گزارش خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محمدتقی فعالی، مدرس حوزه و دانشگاه و نگارنده 9 جلد کتاب در باب جنبش‌های نوظهور معنوی، در هشتمین نشست از سلسله نشست‌های &#171;آسیب‌شناسی عرفان‌های کاذب» که در سازمان فعالیت‌های قرآنی دانشجویان کشور برگزار شد، به ایراد سخنرانی پرداخت.

فعالی با اشاره به جریان‌های معنویت‌گرایی هندی اظهار کرد: در جلسات گذشته کیش‌های معنویت‌گرایی هندی را به دو بخش تقسیم کردیم و در بخش نخست به یوگا، اشو، سای بابا، رام‌الله، کریشنا و یوگاناندا پرداختیم. آخرین کیش معنویت‌گرا که در صدد توضیح آن برخوردیم آمد، آئین معنویت‌گرایی &#171;دالایی‌لما» است.

این مدرس حوزه و دانشگاه با تأکید بر این‌که آئین معنویت‌گرایی نوظهور هندی منحصر در این موارد محدود نمی‌شود، خاطرنشان کرد: کیش‌های معنویت‌گرا و نوظهور هندی متعدد است، اما در این مجال تنها به اهم آن‌ها می‌پردازیم.

وی ادامه داد: از آنجا که زادگاه دالایی‌لما تبت است و خود متأثر از فرهنگ هندوستان است، لازم است اندکی آئین لاما و سرزمین تبت بررسی شود و سپس به اصل بحث بپردازیم. در گذشته اشاره شد که مهم‌ترین آئین معنویت‌گرایی امروزی که با قرائت‌های جدید ظهور کرده است، بودا و آئین بودیسم است. بودا توانست به سرعت قبل از میلاد سراسر هندوستان را فراگیرد و حتی از مرزهای هندوستان خارج شود و سرزمین‌های دور و نزدیک را متأثر سازد.

فعالی با اشاره به تقسیمات بودا تصریح کرد: هنگامی‌که آئین بودیسم از هندوستان خارج شد، به دو شاخه اصلی و کلی منقسم شد. نام شاخه اول &#171;مهایانه» و نام شاخه دوم &#171;هینیانه» است. شاخه مهاییانه بودیسم از اعتبار و وجاهت بیشتری برخوردار است و توانست سرزمین‌های بیشتری را تحت سیطره خود درآورد، برخلاف شاخه هینیانه که به‌کندی منتشر شد و تنها در سرزمین‌های همجوار هند توانست ادامه حیات دهد.

این مدرس حوزه و دانشگاه افزود: بخش اول آئین بودا، یعنی مهاییانه، کشورهایی همچون کره شمالی و جنوبی، ژاپن، چین، تبت و مغولستان را تحت تأثیر خود قرار داد، اما بخش دوم تنها توانست تا حدی به تایلند و کامبوج و برمه برسد و در این کشورها منحصر شود. از این بیان نتیجه می‌شود که شاخه مهاییانه بودیسم در تبت شروع به بسط و گسترش کرد.

یکی از مؤلفه‌های اعتقادی و آموزه‌ای در فرهنگ تبت، اعتقاد به پدیده تناسخ است؛ همچنین در فرهنگ تبت نمی‌توان از یک خانم در مورد همسر وی سؤال کرد، سؤال از همسر یک زن و همچنین سؤال از پدر و مادر یک شخص در فرهنگ تبت معنا و مفهومی ندارد. وی با تأکید بر این‌که آئین بودای مهاییانه هنگامی‌که به سرزمین تبت وارد شد، تغییر نام داد و با عنوان لاما شهرت پیدا کرد، گفت: باید توجه کرد که آئین لاما یا لامائیسم همان آئین بودایی مهاییانه هندوستان است. دالایی‌لما نیز به معنای رهبر لاما است که نام وی دالایی است. با این نکته مشخص می‌شود که منظور دالایی‌لما از اینکه &#171;من رهبر بوداییان تبت هستم» چیست.

این محقق و پژوهشگر با اشاره به فرهنگ مردم سرزمین تبت خاطرنشان کرد: تبت نام کشوری در دامنه کوه‌های هیمالیا است. این کشور حدود هشت میلیون نفر جمعیت دارد. از ویژگی‌های این کشور فقر شدید اجتماعی و اقتصادی مردمان آن است. شغل و حرفه

اصلی و رسمی مردم در این کشور کشاورزی و دامداری است و همه مردم به کار و شغلی مشغول هستند.

فعالی با اشاره به فرهنگ و آداب و رسوم منحصر به فرد سرزمین تبت عنوان کرد: این کشور دارای آداب و رسومی است که می‌توان گفت در هیچ‌جای دیگر از جهان نمونه ندارد، از جمله این آداب می‌توان به پدیده &#171چند شوهری» اشاره کرد. در تبت اگر دختری، همسر مردی شود، در حقیقت همسر تمام برادران وی نیز شده است. از نظر قانون این کشور، فرزندی که در چنین خانواده‌ای متولد شود متعلق به برادر بزرگتر خواهد بود. در عین حال که در این کشور &#171چندزنی» هم وجود دارد.

برخی ویژگی‌های فرهنگ تبت

این مدرس حوزه و دانشگاه با بیان این‌که در فرهنگ تبت نمی‌توان از يك خانم در مورد همسر وی سؤال کرد، افزود: سؤال از همسر يك زن و همچنین سؤال از پدر و مادر يك شخص در فرهنگ تبت معنا و مفهومی ندارد.

فعالی با اشاره به جایگاه اعتقاد به تناسخ در فرهنگ تبت ادامه داد: یکی از مؤلفه‌های اعتقادی و آموزه‌ای در فرهنگ تبت، اعتقاد به پدیده تناسخ است. همچنین در این فرهنگ اعتقادات و آداب و رسوم دیگری نیز وجود دارد که برای آگاهی بیشتر می‌توانید به کتابی که بنده در رابطه با کیش معنویت‌گرایی نوظهور لامائیسم نگاشته‌ام، رجوع کنید.

وی با بیان این‌که تبت و مغولستان در دامنه سلسله جبال هیمالیا قرار دارند و این کوه به نام کوه معنویت مشهور است، اظهار کرد: با يك رصد موقعیت‌شناسی در جهان به دست می‌آید که 4 نقطه از نظر معنویت در جهان شاخص هستند. اولین سرزمین در شرق، بدون شك کشور هند است، زیرا هندوستان زادگاه بسیاری از کیش‌های معنویت‌گرایی قدیم و نوظهور است.

فعالی ادامه داد: در غرب خصوصاً در آمریکای جنوبی و آمریکای لاتین، مکزیکی مرکز ظهور جریان‌های معنویت‌گرا است که نمونه‌های آن را در بحث‌های آتی ذکر خواهیم کرد. مکزیکی پایتخت سرخ پوستان باستان است. بعد از مکزیکی کشور برزیل در این جایگاه قرار دارد. لازم به ذکر است که معنویت به تفصیل و معنای خاصی در میان سرخ پوستان رواج داشته و هم‌اکنون نیز رایج است.

هنگامی‌که آئین بودیسم از هندوستان خارج شد، به دو شاخه اصلی و کلی منقسم شد. نام شاخه اول &#171مهایانه» و نام شاخه دوم &#171هینیانه» است. شاخه مهاییانه بودیسم از اعتبار و وجاهت بیشتری برخوردار است و توانست سرزمین‌های بیشتری را تحت سیطره خود درآورد.

این مدرس حوزه و دانشگاه با تأکید بر این‌که منطقه سوم معنویت‌گرا در جهان، دامنه کوه‌های هیمالیا و منطقه تبت است، عنوان کرد: دالایی‌لاما از نمونه‌های جریان معنویت‌گرایی تبت است. این منطقه کیش‌های نوظهور دیگری را دارد که در بخش آئین معنویت‌گرایی آمریکا به آن اشاره خواهد شد.

وی با بیان این‌که منطقه چهارم از مناطق کیش‌های معنویت‌گرا ایران و خراسان بزرگ است، خاطرنشان کرد: منظور از خراسان بزرگ همان است که در فرهنگ باستان با عنوان &#171دشت خاوران» شهرت داشت. این منطقه شامل کل افغانستان، تاجیکستان، ازبکستان، استان‌های خراسان شمالی و رضوی و جنوبی و کل قومس می‌شده است. قومس حوالی دامغان است و هم‌جوار بسطام و خرقان می‌شود.

فعالی با بیان این‌که محدوده غربی منطقه &#171دشت خاوران» به تهران و شهرری ختم می‌شده، اظهار کرد: در زمان گذشته میان تهران و ری، ری مرکزیت داشت و تهران حومه آن به حساب می‌آمد. اگر به نقشه‌هایی که مربوط به زمان ساسانیان می‌شود توجه کنیم، منطقه دشت خاوران که یکی از استان‌های ساسانیان بوده، معادل دو و نیم برابر ایران فعلی است. این منطقه شامل مناطق مهمی همچون مرو، بلخ، هرات، سمرقند، بخارا، قومس، بسطام، خرقان، ری، گرگان و نیشابور می‌شده است.

این محقق و پژوهشگر با تأکید بر این‌که خاک تأثیر مستقیم بر طرز تفکر افراد يك منطقه می‌گذارد، عنوان کرد: منطقه ایران و دشت خاوران یکی از مناطق حاصل‌خیز برای رشد و بروز عرفان به‌شمار می‌آمده است. حال با توجه به این مقدمات، می‌توان وارد بحث دالایی‌لاما تبتی شد.